

SAŽETCI

U pozadini Dejtonskih mirovnih pregovora o Bosni i Hercegovini 12. studenoga 1995. godine postignut je i potpisan Temeljni sporazum o istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnom Srijemu između predstavnika hrvatske vlasti i predstavnika lokalnih Srba s toga područja, a pod pokroviteljstvom predstavnika međunarodne zajednice. Tim Sporazumom stvoreni su osnovni politički i sigurnosti preduvjeti za završetak rata u Republici Hrvatskoj, što je bio osnovni čimbenik uspostave trajne stabilnosti na tome području, koje je od ljeta 1991. godine bilo duboko devastirano ratnim razaranja, ljudskim stradanjima, prisilnim migracijama i općim ekonomskim nazadovanjem. Sporazum je stupio na snagu 15. siječnja 1996. godine, kada je Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda donijelo Rezoluciju 1037. Njome je uspostavljena misija UNTAES-a, koja je tijekom najdulje dvogodišnjeg prijelaznog razdoblja trebala omogućiti reintegraciju istočne Slavonije, Baranje i zapadnoga Srijema, kao i njihova stanovništva u ustavni, politički, društveni i gospodarski sustav Republike Hrvatske. Mirna reintegracija bila je važan čimbenik normalizacije političkih odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije te kao takva svojevrsni most između Zagreba i Beograda, kao i jedan od ključnih čimbenika mira i stabilnosti u široj regiji, naročito u Bosni i Hercegovini. Kao takva, misija UNTAES-a bila je bitan element suvremene arhitekture europske sigurnosti i stabilnosti, pa je i njezino povijesno značenje veliko.

Vladimir Šeks
**MIRNA REINTEGRACIJA HRVATSKOGA PODUNAVLJA
I IZBORI ZA TIJELA LOKALNE SAMOUPRAVE**

Izbori u Hrvatskom Podunavlju bili su ključan i nezaobilazan korak i uvjet kako za početak procesa njegove mirne reintegracije u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske tako i za uspješan završetak toga procesa. Temeljna načela pregovora za rješavanje pitanja istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema od 3. listopada 1995.

godine bila su pravno polazište za raspisivanje izbora. U skladu s izloženim Temeljnim načelima 12. studenoga 1995. godine potpisan je Temeljni sporazum o istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnom Srijemu. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda na sjednici održanoj 15. siječnja 1996. godine donijelo je Rezoluciju 1037, kojom su uspostavljene UNTAES i Prijelazna uprava na području Hrvatskoga Podunavlja. Vladin ured Prijelazne uprave odredio je vremenski okvir mirne reintegracije u pogledu izbora, koji su održani 13. travnja 1997. godine. General Klein je 19. travnja 1997. godine ocijenio provedene izbore slobodnim i poštenim.

Slavko Barić

DEMILITARIZACIJA HRVATSKOGA PODUNAVLJA KAO PREDUVJET MIRNE REINTEGRACIJE

Vojno-redarstvene operacije „Bljesak“ i „Oluja“ 1995. godine nametnule su mirnu reintegraciju kao optimalno rješenje za privremeno okupirano područje istočne Slavonije, Baranje i zapadnoga Srijema. Njezin uspjeh je umnogome ovisio o brzini i učinkovitosti demilitarizacije područja i razminiranja terena. Stanje komunikacija (ceste, željeznice i dr.) te ostale infrastrukture (el. vodova, vodovoda, opskrbe naftom, poljoprivredne proizvodnje i dr.) bilo je vrlo loše te je otežavalo funkcionalan povratak. S početkom mirne reintegracije Hrvatskoga Podunavlja i Hrvatske oružane snage su se uključile u stvaranje preduvjeta za povratak prognanih i raseljenih osoba. U tom je kontekstu osobito važan bio Pilot-program razminiranja i uklanjanja građevinskog otpada kao preduvjeta izgradnje novih kuća u naseljima Hrvatskoga Podunavlja. U tom pravcu djelovanja osnovan je Pododbor za vojna pitanja pri Uredu Vlade RH, ustrojen je i UN-centar za mine – Hrvatska, ustrojene su i organizirane snage II. zbornog područja – Đakovo, sve u cilju što efikasnijeg i bržeg razvojačenja i uklanjanja minski onečišćenih ili sumnjivih područja.

MIRNA REINTEGRACIJA – NEMOGUĆA MISIJA?

Reintegracija Hrvatskoga Podunavlja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske i danas je ostala jedina uspješno završena UN-ova misija u svijetu. Počela je nedugo nakon hrvatske redarstvene operacije „Oluja“, kojom su vojnim putem oslobođena okupirana područja. Početak mirne reintegracije pratilo je razočarenje, malodušje i nerazumijevanje javnosti zbog odluke da se istočna Slavonija oslobodi mirnim putem. Tražila se nova „Oluja“ na istočnu Hrvatsku. No, to se nije dogodilo. Potpisivanje Erdutskog sporazuma bio je hladan tuš za sve u Hrvatskoj. Neki su čak pomislili da se od istočne Hrvatske odustalo. Predsjednik Tuđman bio je vrlo odlučan kada je rekao da se ovaj dio zemlje mora vratiti uz pomoć UN-ovih snaga. Njegov uvjet bio je da na čelu misije bude Amerikanac, kao jamstvo međunarodne zajednice da će misija uspjeti. Uvjet je bio ispunjen. Za vođu je postavljen američki general Jacques Paul Klein. Krenuli smo. Radili smo uporno, pažljivo, ali i brzo. Demilitarizacija i povlačenje vojske. Obnova kuća, povratak svakog na svoje vlasništvo. Povlačenje srpske vojne komponente bilo je vrlo značajno. Hrvatska je donijela odluku o konvalidaciji, o obnovi kuća, 1997. provedeni su i prvi slobodni izbori za lokalnu upravu. Izabrani su novi načelnici i gradonačelnici. Za dvije godine ispunili smo sve glavne ciljeve i uspjeli. I naša akcija imala je naziv – „Olujni mir“.

Albert Bing

MEĐUNARODNA ZAJEDNICA I REINTEGRACIJA HRVATSKOGA PODUNAVLJA: REALPOLITIKA I MULTIETNIČKI ODNOSI

Rad razlaže i analizira pojedine aspekte odnosa Hrvatske i međunarodne zajednice, koji su posljedica reintegracije Hrvatskoga Podunavlja. U prvom planu je korelacija procesa mirne reintegracije i utvrđivanja položaja Hrvatske (1996.-2008.) u kontekstu međunarodne politike – pozicioniranja hrvatske države u Regiji i međunarodnoj zajednici. Nakon uspješno provedenih vojno-redarstvenih operacija „Bljesak“ (svibanj 1995.) i „Oluja“ (kolovoz 1995.) Hrvatsko Podunavlje ostalo je jedini dio teritorija koji nije bio pod upravom hrvatskih vlasti. Iako nitko u međunarodnoj zajednici nije dovodio u pitanje njegov status integralnog dijela Hrvatske, reintegracija Hrvatskoga Podunavlja bila je iznimno složen problem s kojim su se suočili međunarodni mirovni posrednici. Njegovo uklju-

čivanje u ustavno-pravni poredak RH bilo je *conditio sine qua non* hrvatskog sudjelovanja na Dejtonskoj mirovnoj konferenciji 1995. godine, a Erdutski sporazum o mirnoj reintegraciji (studen 1995.) postao je bitna sastavnica mirovnog procesa i stabilizacije Regije u cjelini. Najznačajniju ulogu u postizanju sporazuma o mirnoj reintegraciji te političkom nadzoru nad njegovom primjenom imale su Sjedinjene Američke Države. Iz perspektive četverogodišnjih ratova u Hrvatskoj i BiH američko inzistiranje na mirnom raspletu problema reintegracije Hrvatskoga Podunavlja krajem 1995. godine – prihvaćanju demokratskih standarda i obnovi multietničkog društva kao alternativni etnički motiviranim sukobima – bilo je u opreci s realpolitičkim kompromisima na kojima se temeljila mirovna strategija dotadašnjih mirovnih posrednika (David Owen, Cyrus Vance, Thorvald Stoltenberg). Proces mirne reintegracije pokazao se iznimnim pothvatom, koji nije bio bez suočavanja sa složenim problemima, prije svega kad je riječ o poništavanju rezultata prisilnih migracija i uspostavi narušenih odnosa između hrvatske i srpske populacije. U tome je najvažniju ulogu u početnoj fazi reintegracije imala američka diplomacija. Mirna reintegracija Hrvatskoga Podunavlja pokazala se kao svojevrsan povijesni „zaključak“ divergentnih društvenih procesa prve polovice devedesetih godina – nacionalne (etničke) homogenizacije i prihvaćanja demokratskih stečevina civilnog društva. Poslijedejtonsko razdoblje u cjelini svjedoči kako je upravo pitanje sposobnosti pojedinih država nastalih raspadom Jugoslavije u prihvaćanju demokratskih standarda (na kojima je posebice inzistirala američka administracija) bilo važna razdjelnica njihova međunarodnog pozicioniranja, prije svega u okretanju socijalnim i gospodarskim reformama te hvatanju priključaka aktualnim međunarodnim procesima. U tom smislu mirna reintegracija i obnova multietničkog društva u Hrvatskom Podunavlju bila je provjera zrelosti hrvatske politike, a za SAD i međunarodnu zajednicu važna poluga stabilizacije Regije i korak naprijed u traženju rješenja za ostale neuralgične točke u Regiji.

MIRNA REINTEGRACIJA, NEMORALNA „PRAVDA“, NEMIRNA MEĐUNARODNA SAVJEST – PRILOG ANTROPOLOGIJI VUKOVARA

Uobičajeno tumačenje međunarodnih programa mirotvorenja već je desetljećima izloženo vrlo snažnoj kritici, ali i idealizaciji. Protokolarni abecedarij najviših tijela međunarodne zajednice u svoje vrhunske dosege „razvijanja“ kulture demokracije i tolerantnosti uvrštavaju programe na području čuvanja (*peacekeeping*) i izgrađivanja (*peace building*) mira. U povijesti važnih odluka u vezi s nastankom ovih koncepcija možda je najvažnija ona kada je glavni tajnik Ujedinjenih naroda 1992. godine preoblikovao koncepciju hladnoratovskog isključivo vojnog oblika „očuvanja mira“ u nov i potpuno drukčiji oblik potrebite međunarodne intervencije. Tada se prvi put u dokumentu Vijeća sigurnosti UN-a, u službi šire koncepcije mirovnih akcija, spominje trijas osmišljen kao preventivna diplomacija, očuvanje i izgrađivanje mira (Boutros Boutros-Ghali, *Agenda for Peace*, 1992.). Važno je primijetiti da se ovaj paradigmatički zaokret na najvišoj razini međunarodne zajednice događa nedugo nakon kraha međunarodne politike i humanitarnog angažmana u srcu Europe – velikosrpske agresije na Hrvatsku, pada Vukovara i početka rata u Bosni i Hercegovini, kao i imajući na umu potrebu za hitnom reorganizacijom s obzirom na sve dotadašnje neuspjele misije UN-a na Haitiju, Dalekom istoku i u Africi. Svrha je ovoga rada antropološki promišljati mirnu reintegraciju Hrvatskoga Podunavlja ne samo kao međunarodni uspjeh hrvatske politike, nego također kao neuspjeh međunarodne politike u lokalnoj zajednici. Poznavanje događaja u Hrvatskom Podunavlju, kao i široj Balkanskoj regiji u proteklih deset i više godina dopušta da ustvrdimo kako je mirna reintegracija, između lokalne hrvatske mudrosti s visokom osviještenosti o važnosti demokratskih procesa i one globalne (zakašnjelih procesa i odluka međunarodnih tijela, poput Ujedinjenih naroda i Haaškog tribunala) isključivo uspjeh hrvatske mudrosti. Dapače, svijest o tome obvezuje na ozbiljnije prozivanje međunarodne zajednice da korigira stanja amoralnosti, iz kojih su vođeni mnogi eksperimentalni projekti, poput „mirne reintegracije“ ili Haaškog tribunala.

Sandra Cvikić

SOCIOLOŠKI PRISTUP U KRITIČKOM PREISPITIVANJU DRUŠTVENIH POSljedICA „MIRNE REINTEGRACIJE“ U VUKOVARU

Temeljem rezolucije Vijeća sigurnosti 1037 od 15. siječnja 1996. godine i potvrdom mandata novih snaga UNTAES-a, kojima je svrha bila očuvati mir u istočnoj Slavoniji, Baranji i zapadnom Srijemu, nastavlja se proces koji je „mirovni okvir“ dobio potpisivanjem tzv. Erdutskog sporazuma 12. studenog 1995. godine. Internacionalizacijom problema nasilne agresije, Hrvatska nakon operacija „Bljesak“ i „Oluja“, kao slobodna i suverena demokratska država, definira politiku mirnog i nenasilnog povratka okupiranog teritorija na kojem je i Vukovar. Potpunom suradnjom s međunarodnom zajednicom i kroz započet proces euro-atlantskih integracija Hrvatska se rješava suvišnog i nametnutog nadzora te se na miran način oslobađa agresora. Zato je mirno oslobađanje Vukovara u navedenim uvjetima proces koji ne završava formalno-pravnim i političkim dogovorom relevantnih i međunarodnih sudionika, nego sadržava dublje društvene posljedice na jednaku budućnost svojih građana i lokalne zajednice. Reintegracijskim uzletom u nepoznato nakon dobivenog rata ulazi se u novo razdoblje velikih društvenih promjena, koje znatno mijenjaju sliku društveno-gospodarskog života Vukovara. Namjera je rada razmotriti i kritički preispitati, kroz prizmu međunarodnog utjecaja, nacionalnih i lokalnih politika, posljedice procesa mirne reintegracije u sklopu suvremenih socioloških teorija.

Dražen Živić

Ivana Žebec

UKUPNA DEPOPULACIJA I STARENJE STANOVNIŠTVA – NAJVAŽNIJI DEMOGRAFSKI PROCESI NA BIVŠEM OKUPIRANOM PODRUČJU HRVATSKOGA PODUNAVLJA (1991.–2001.)

Na temelju službene (popisne) statistike, kao i sekundarnih izvora podataka, analizirane su i prikazane najvažnije dinamičko-strukturne demografske promjene na području Hrvatskoga Podunavlja tijekom posljednjega međupopisnoga razdoblja (1991.-2001.). Uz naslijeđene „unutarnje“ i „vanjske“ odrednice kretanja i razvoja stanovništva, osnovna odrednica suvremenih demografskih promjena, procesa, odnosa, smjerova i struktura na tematiziranom prostoru jest Domovinski rat, tj. srbijanska oružana agresija i okupacija koja je, zbog visokih izravnih i migracijskih ratnih gubitaka, produbila sve nepovoljnije trendove u demografskoj dinamici i strukturama. Na taj je

način izazvala razne poremećaje u demografskoj slici kraja, ali i u njegovu društvenom i gospodarskom razvoju. U tom, ionako kratkom vremenskom odsječku, dvogodišnje prijelazno razdoblje mirne reintegracije (1996.-1998.) u bitnom je promijenilo smjer demografskih gibanja, napose kada su u pitanju prognaničko-izbjegličko-povratnički tokovi.

Ivo Turk
Marijan Jukić

**PROMJENE BROJA I UDJELA HRVATA I SRBA
U HRVATSKOM PODUNAVLJU KAO POSLJEDICA
DOMOVINSKOG RATA I MIRNE REINTEGRACIJE (1991. – 2001.)**

U narodnosnom sastavu stanovništva Hrvatskoga Podunavlja dominantne su dvije etničke komponente. Hrvati su većinski narod, a Srbi najbrojnija narodnosna manjina. Pod pojmom Hrvatsko Podunavlje u ovome se radu podrazumijevaju Osječko-baranjska i Vukovarsko-srijemska županija. Domovinski je rat uvelike promijenio narodnosni sastav stanovništva toga područja. U međupopisnom razdoblju od 1991. do 2001. godine zabilježen je porast udjela Hrvata i pad udjela Srba u ukupnom stanovništvu. Tijekom okupacije srpske su vlasti sustavno protjerivale Hrvate. Stanovništvo srpske narodnosti iseljavalo se u Srbiju uslijed ratnih zbivanja, loše gospodarske situacije i političke nestabilnosti. Navedeni su procesi rezultirali zamjetnim ukupnim padom broja stanovnika. Srpska je okupacija završila mirnom reintegracijom, tijekom koje su bivši okupirani prostori vraćeni u teritorijalno-pravni poređak Republike Hrvatske. Nakon završetka okupacije prognani Hrvati vraćaju se svojim domovima. Dio stanovnika srpske narodnosti iseljava se i nakon mirne reintegracije zbog neslaganja s idejom o samostalnoj Hrvatskoj. Budući da su 2007. godine prvi put objavljeni popisni rezultati iz 2001. godine po naseljima za narodnosni i vjerski sastav stanovništva, u ovome se radu ističu promjene u narodnosnoj strukturi stanovništva na naseljskoj razini. Pri tome su bivša okupirana naselja posebno proučena, budući da je u njima promjena narodnosnog sastava stanovništva veoma značajna za sveukupne demografske prilike i procese, koji utječu na uravnotežen društveno-gospodarski razvoj promatranog prostora.

Ljiljana Dobrovšak

NACIONALNE MANJINE U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI U POPISIMA 1991. I 2001. GODINE

U Hrvatskoj tradicionalno žive razne nacionalne manjine. Vukovarsko-srijemska je jedna od županija na čijem su području koncentrirane nacionalne manjine u većem broju, u prošlosti, a tako i sada. Doseljavale su se u raznim povijesnim razdobljima – od srednjeg vijeka do dvadesetog stoljeća. U Vukovarsko-srijemskoj županiji živi 19 nacionalnih manjina, od kojih je najbrojnija srpska manjina, ali o njoj u ovom tekstu neće biti riječi, nego se rad bavi problematikom ostalih nacionalnih manjina, a to su: Albanci, Bošnjaci, Bugari, Crnogorci, Česi, Mađari, Makedonci, Austrijanci, Nijemci, Poljaci, Romi, Rusi, Rusini, Ukrajin- ci, Slovaci, Slovenci, Talijani i Židovi. Analizirani su popisi stanovništva iz 1991. i 2001. i udjel manjina u njima za područje Vukovarsko-srijemske županije, kada se događaju i velike promjene u njihovu broju zbog ratnih zbivanja i procesa mirne reintegracije. Uslijed rata, loše gospodarske situacije i političke nestabilnosti, ne smanjuje se samo većinsko, nego i stanovništvo manjinskih zajednica. Nema u Vukovarsko-srijemskoj županiji nacionalne manjine za koju od 1991. do 2001. nije zabilježen pad stanovništva, a uzroci i posljedice toga smanjenja analiziraju se u ovom radu. Iako su se neki pripadnici pojedinih nacionalnih manjina nakon mirne reintegracije vratili na ove prostore, njihov ukupan broj i dalje pada.

Mateo Žanić

PREDSTAVLJANJE I PRAĆENJE PROVEDBE ERDUTSKOGA SPORAZUMA U HRVATSKOM I SRPSKOM IZDANJU *VUKOVARSKIH NOVINA*

U radu se preko analize sadržaja hrvatskog i srpskog izdanja *Vukovarskih novina* analizira način na koji je Erdutski sporazum predstavljan javnosti te kako se pratila i ocjenjivala njegova primjena. Osim toga, analizira se kako se u novinama ocjenjuju međunarodne snage te kako se u hrvatskom izdanju pisalo o srpskoj strani, kao i obratno. Istraživanje je pokazalo da je u oba izdanja dominirao izrazito negativan način pisanja o drugoj strani te da je potpisani Sporazum predstavljen na različit način. Pritom se u srpskom izdanju isticala ideja autonomije, a u hrvatskom je Sporazum predstavljen kao jamstvo uspostave punog suvereniteta Republike Hrvatske na do tada okupiranom području.

Rad problematizira mogućnost postojanja funkcionalne razine povjerenja u društvenim odnosima na području Hrvatskoga Podunavlja. Pojam funkcionalna razina povjerenja može se operacionalizirati u smislu postojanja socijalne odgovornosti (*pridržavanja društvenih normi, načela solidarnosti i međusobnog uvažavanja*) u odnosima između socijalnih aktera (građani – građani, građani – društvene institucije), i to na razini dostatnoj za stabilan razvoj regionalnih društvenih odnosa na ekonomskom, kulturnom i političkom području. Polazi se od teze da unatoč povremenim različitim pokušajima međunarodne, nacionalne i lokalne društvene razine, još nije postignuta razina povjerenja funkcionalna za razvoj regionalnog društva. Imajući na umu navedenu pretpostavku, cilj rada jest definirati glavne disfunkcionalne pojave, ali i dosad neiskorištene potencijale, čija bi provedba omogućila postizanje funkcionalne razine povjerenja u smislu kontinuirane i održive usklađenosti ekonomskog i kulturnog s humanim kapitalom regionalnog društva. U prvome dijelu rad daje definicije osnovnih pojmova koji će se koristiti, dok se u drugom analiziraju inhibitorne okolnosti i pojave čiji konačni učinci, tj. posljedice djeluju tako da već uništene ili teško narušene društvene odnose, zadržavaju unutar disfunkcionalnih okvira. U trećem dijelu analiziraju se pretpostavke napretka, postojeći ali neprepoznati ili svjesno zanemareni kapaciteti koji mogu potaknuti međusobno povjerenje društvenih sudionika u funkcionalnu razinu. Konačno, u četvrtom su ponuđeni konkretni prijedlozi za održavanje i razvoj funkcionalnog povjerenja u odnosima građani – građani i građani – društvene institucije.

Vesna Bosanac
Binazija Kolesar

**ULOGA ZDRAVSTVENOG SUSTAVA U MIRNOJ
REINTEGRACIJI HRVATSKOGA PODUNAVLJA**

Prema popisu iz 1991. godine, Općina Vukovar je imala 85 tisuća stanovnika, a sam Grad Vukovar 45 tisuća. Medicinski centar „Vukovar“ imao je 933 zaposlenika, od kojih 92 liječnika. Ratna razaranja na ovome području počela su nakon 2. svibnja 1991. godine. Tada je organizirana i Ratna bolnica „Vukovar“, koja je osim zbrinjavanja ranjenika, pružala cjelovitu zdravstvenu zaštitu svim stanovnicima grada i okolice. Nakon zarobljavanja i razmjene zarobljenika, 350 zaposlenika Bolnice je u vrijeme progona

stva bilo smješteno po cijeloj Hrvatskoj. Prema privremenom radnom rasporedu, radili su u najbližim zdravstvenim ustanovama i pripremali se za povratak. S početkom mirne reintegracije Hrvatskoga Podunavlja 1996. godine osnovano je i Povjerenstvo za reintegraciju zdravstvenog sustava u redoviti zdravstveni sustav Republike Hrvatske. Tijekom 1997. godine ustanovljavaju se zdravstvene ustanove: Opća bolnica „Vukovar“, Dom zdravlja „Vukovar“, Dom zdravlja „Beli Manastir“, a dio ambulanti pripaja se Domu zdravlja „Vinkovci“ i Domu zdravlja „Osijek“. Godine 1996. u Vukovaru je osnovan područni ured Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, koji je izdao 23 tisuće zdravstvenih iskaznica. Organizirani povratak zdravstvenih djelatnika počeo je 1997. godine, tako da je do 15. siječnja 1998. godine, kada je Hrvatsko Podunavlje i formalno-pravno pripojeno Republici Hrvatskoj, zdravstveni sustav u potpunosti ustanovljen, iako je radio u znatno otežanim uvjetima. Većina zdravstvenih djelatnika prognanika vratila se tijekom 1997. i 1998. godine, a djelatnici s područja pod nadzorom UNTAES-a iz drugih područja RH reintegrirani su u matične ustanove. Tijekom 1998. počela je intenzivna obnova Opće bolnice „Vukovar“, a potpuno je izgrađen novi objekt primarne zdravstvene zaštite u Iloku. Danas Opća bolnica „Vukovar“ ima 520 zaposlenika, među kojima je 91 liječnik.

Ivanka Miličić

Karolina Majsec

REINTEGRACIJA OSNOVNOGA ŠKOLSTVA U VUKOVARU – U SVJETLU NEKIH STATISTIČKIH PODATAKA

U sustavu osnovnih škola neposredno nakon razdoblja mirne reintegracije u Vukovaru, kad je riječ o broju i strukturi učenika s obzirom na jezik na kojemu se nastava održava, provedene su znatne, zapravo korjenite promjene. Ponajprije se odražavaju u činjenici da je između školskih godina 1997./98. i 2007./08. broj učenika u nastavi na srpskom jeziku smanjen 61,6%, a broj učenika u nastavi na hrvatskom jeziku povećan čak 2.151,4%. U istom je razdoblju ukupan broj učenika u osnovnim školama u Vukovaru povećan 139,0%, što je uz ostalo vrijedan pokazatelj procesa povratka nakon završetka mirne reintegracije. Vukovar danas ima šest osnovnih škola – OŠ Blage Zadre i OŠ Siniše Glavaševića u dijelu grada koji je poznat kao Borovo naselje, OŠ Mitnica, OŠ Antuna Bauera, OŠ Nikole Andrića i OŠ Dragutina Tadijanovića. U tri osnovne škole (Siniše Glavaševića, Nikole Andrića i Dragutina

Tadijanovića) nastava se održava na hrvatskom i srpskom jeziku, dok je u osnovnim školama Mitnica, Blage Žadre i Antuna Bauera, nastava organizirana samo na hrvatskom jeziku. Ovakva situacija u vukovarskim osnovnim školama rezultat je primjene Ustavnoga zakona o pravima nacionalnih manjina iz prosinca 2002. godine te Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina iz svibnja 2000. godine.

Antonija Kukuljica
**KULTURA I PREDŠKOLSKI ODGOJ U
VUKOVARU – PROCES MIRNE REINTEGRACIJE**

Osobno svjedočanstvo autorice, tada pročelnice za društvene djelatnosti u Poglavarstvu Grada Vukovara. Lipanj 1997. godine. Počinju pripreme za radni povratak u Vukovar. Kao lokalna vlast u Vukovaru djeluje međunarodna prijelazna uprava UNTAES-a. Hrvatska vlast u Vukovar ulazi s propusnicama koje izdaju međunarodna i krajinska vlast. Osiguravaju nužan prostor za rad lokalne uprave i nešto opreme. U Vukovaru još uvijek djeluju potpuno ustrojena tijela tzv. krajinske vlasti. Smještena su u nekoliko popravljenih zgrada, čak u privatnim kućama. Skupina od desetak ljudi, koji su predstavnici lokalne hrvatske vlasti, među njima i autorica, šokirani su izgledom svojega grada koji je ruševina. Ne prepoznaju ga. Svi se naponi čine beznadnim i uzaludnim. Ceste su nestale zbog granatiranja, a ostatak je zarastao u korov. Ruševine. Minirano. Neprijateljsko okruženje. Lokalne vlasti ne odbijaju suradnju, ali sve se ostvaruje jako teško. Prvo treba ustrojiti pravnu osnovu hrvatskog sustava u svim djelatnostima. Pitanje koje se svima nameće jest – od čega krenuti. Što je prioritet? U lancu postupaka sve je bitno, jer jedno bez drugoga ne može. Za toliku količinu poslova premalo je djelatnika. Kreću s tzv. preuzimanjem djelatnika iz krajinskih institucija. Od prijeratne tri ustanove u kulturi: Gradskog muzeja, Gradske knjižnice i Centra za kulturu – dvije funkcioniraju gotovo u ruševinama, a Srpski kulturni centar je, vidjelo se, popravljan i radi. Od prijeratnih osam objekata vrtića, u funkciji je samo jedan u današnjoj Ulici A. Stepinca. Objekt je popravljan. Smješteno je 291 dijete. Odgojno-obrazovni proces na srpskom jeziku i ćirilničnom pismu. Za pripajanje u hrvatski obrazovni sustav provodi se ispitivanje među roditeljima – 290 roditelja izjašnjava se protiv i žele *status quo*. Jedan je roditelj za. Radi se neumorno. Rezultati nisu odmah vidljivi. Bio je veliki napredak održati konstruktivan sastanak da su obje strane suglasne.

Zvonimir Šeparović

VUKOVARSKA ŽRTVA U KONTEKSTU (MIRNE) REINTEGRACIJE

Za Vukovar smo rekli da je najdublja hrvatska rana. Što je Hrvatska učinila i što čini da bi se istina o velikoj vukovarskoj žrtvi saznala? Kako je istraživana znanstveno, kako je predstavljena svijetu politike, kako je uzimana u međunarodnoj javnosti, kako se prema toj našoj žrtvi odnosi Međunarodni kazneni sud, a kako njegovo glavno tužiteljstvo? Što smo o našoj najvećoj žrtvi rekli u tužbi protiv Jugoslavije, sada Srbije, pred Međunarodnim sudom pravde (ICJ) u Haagu, pred kojim je počela rasprava o nadležnosti toga suda za srpski genocid protiv hrvatske na primjeru Vukovara i za ratnu štetu? U radu se odgovara na postavljena pitanja i daju se prijedlozi za budućnost sintagme vukovarska žrtva.

Fra Ante Perković

DUHOVNO-PASTORALNI POGLED NA MIRNU REINTEGRACIJU HRVATSKOGA PODUNAVLJA

U ovom promišljanju imajmo na umu da tjelesno, duševno i duhovno pripada cjelovitosti čovjeka i sve se međusobno dotiče i prožima, a često nije djeljivo i teško je razlučivo. Smještaj, susret, (zajedno) ako netko nije poginuo, što je opet nov trenutak u duševnom stanju, daje vremena za razmišljanje i poniranje u bit vlastitog života u kojem se našao, gdje se nezaobilazno postavlja pitanje oslonca i vrijednosti života. U ovom razdoblju spoznaje, pitanja i traženja za nas osobe s duhovnim pozivom bilo je važno, makar smo ponekad i sami imali iste dvojbe, biti s pukom i podupirati u njemu nadu i ustrajnost. Nakon toga nastupa vrijeme probudene nade i očekivanja. U to razdoblje spadaju i prvi pokušaji ulaska na ovaj prostor (mise i molitve u Nuštru, posjet groblju). Osnovna misao bila je vratiti se na svoje. Trebalo je pripremiti ljude na poteškoće koje dolaze. Svećenik kao prethodnica. On dočekuje. Valjalo je najprije pronaći one koji su nekim razlogom ili slučajno ostali i one koji su uspjeli doći na svoje (1997. za Božić misa u studiju HTV-a), dočekati i ohrabriti one koji dolaze. Prva krštenja na ruševinama crkvi Gospe Fatimske ili u Vukovarskoj devastiranoj crkvi. Slijede prve mise u crkvi sv. Josipa. Odmah se javila potreba za radom Caritasa. Nužno je bilo svećeničkom prisutnošću i radom poduprijeti učitelje, nastavnike i profesore koji su obavili pionirski posao ulazeći u škole, a pogotovo pomoći djeci (učenicima) koji su dolazili gotovo jedan po jedan. Događali su se susreti službenika različitih konfesija...

Međunarodni emisari, poslani ili samozvani, nisu razumjeli duhovno i duševno stanje naših povratnika. Suradnike su imali samo na jednoj strani. Povratnici se jednako ne snalaze, svi jednako ne napreduju pa se javljaju duhovne negativnosti, zavist, pohlepa, oholost, prkos, sebičnost, zatvorenost, podižu se zidovi.... Sav dinamičan kulturni i pastoralni angažman, prisutnost vjere, molitve i blagoslova pa i vjerničkih obreda misa i pokopa nije dao dobre rezultate, obraćenja i posvećenja. To nije posljedica samo gole borbe za život nego i drugih čimbenika, npr. liberalizacije, relativizacije pa i teističke ateizacije. Unatoč svemu ima razloga za optimizam.

Ankica Mlinarić
**VUKOVAR: JUČER, DANAS, SUTRA – OSOBNO
I PROFESIONALNO ISKUSTVO TE VIZIJA BUDUĆNOSTI**

Ovaj rad s područja duhovno-kulturne baštine donosi osobno i profesionalno iskustvo vjeroučiteljice Ane Mlinarić, koja se u vrijeme mirne reintegracije Hrvatskoga Podunavlja, kao diplomirana teologinja, odlučila iz progonstva vratiti u rodni Vukovar i ondje početi svoje radno iskustvo unutar netom uspostavljenog odgojno-obrazovnog sustava Republike Hrvatske. Kroz oslikavanje emocionalne, psihološke, biografske i profesionalne pozadine života predstavila je svoj doživljaj Vukovara u nekoliko razdoblja. Pritom je istaknula iskustvo bolnog progonstva i posljedice agresivnog izdvajanja iz humanog životnog okruženja te razne napetosti i čežnju za povratkom, koje su se izmjenjivale u vremenu progonstva, a svaki ih je prognanik drukčije proživljavao i sukladno tim doživljajima i stvarnim mogućnostima odlučivao o povratku. Rezultati ankete provedene među maturantima Gimnazije i Ekonomske škole u Vukovaru 2003. godine, kao i projekt ostvaren sa skupinom gimnazijskih učenika na temu „Tolerancija u etničkim konfliktima“ 2005. godine ugrađeni su u ovaj rad kao temeljni podaci koji daju nadu u budućnost i prikazuju mnoga zrela stajališta mladih Vukovaraca. Nasuprot pokušajima da se u javnosti pokaže kako su mladi zasićeni temama o Domovinskom ratu, mladi s kojima je vjeroučiteljica Ana Mlinarić imala prigodu raditi potvrđuju suprotno – svijest o važnosti istinitih saznanja o Domovinskom ratu. Autorica citira sv. Pavla, koji u poslanici Rimljanima govori: „Bog sve okreće na dobro onima koji ga ljube“ (Rim 8, 28). Jednako tako, ona vjeruje da će iskreno bogoštovlje Vukovaraca u budućnosti tome i pridonijeti. Uzimajući u obzir relevantne podatke o broju

izjašnjenih vjernika prema popisu stanovništva iz 2001. godine, Grad Vukovar ima 59,28% katolika (57,53% rimokatolika i 1,75% grkokatolika) te 32,51% pravoslavaca. Polazeći od pretpostavke da su i jedni i drugi kršćani, a zajedno čine više od 90% stanovništva Grada Vukovara, autorica rada nada se da će se dogoditi i duhovna obnova u njezinu gradu, tiha i nenametljiva, ali po plodovima izvana vidljiva. Naime, kakav bi to Bog bio kad ne bi bio istinit i učinio što može – sve okrenuo na dobro? Ostaje samo pitanje, jesmo li dovoljno zreli ispuniti preduvjet toga obećanja?